

Justis- og beredskapsdepartemente
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
202404975-18

Dato:
08.05.2024

HØRINGSUTTAELSE FRA KRIMINALOMSORGSDIREKTORATET - FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM TILSYNSRÅD FOR KRIMINALOMSORGEN

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser til høringsbrev av 22. mars 2024 fra Justis- og beredskapsdepartementet om forslag til endring i straffegjennomføringsloven og ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen. Som nevnt i vår høringsuttalelse av 2. mai 2024 ettersender vi med dette merknader angående forslag til ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen innen den forlengede fristen, satt til 16. mai.

Innledning

Kriminalomsorgsdirektoratet er positive til høringen, men har noen merknader til forslaget om ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen.

KDI har forelagt høringen internt i direktoratet, for Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS) og for kriminalomsorgens regioner, som er anmodet om å innhente innspill fra de underliggende enheter. Kriminalomsorgen region sørvest, vest, nord, øst og sør støtter forslaget til ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen, men har rettet enkelte kommentarer vedrørende bl.a. varsling til tilsynsrådet, informasjonssdeling med tilsynsrådet og enkelte forskriftsbestemmelser.

Innspill fra regionene

Regionene er enig i forslaget til ny forskrift og støtter det. De påpeker at de foreslåtte endringene vil føre til bedre rettssikkerhet for de innsatte og domfelte, og bedre arbeidsvilkår for tilsynsrådet. Dette vil også bidra til forbedret tilsyn med kriminalomsorgen generelt.

Konkret understreker region vest, nord og øst viktigheten av forslaget i forskriftens § 4, som pålegger kriminalomsorgen å varsle tilsynsrådet rutinemessig ved selvmord, selvmordsforsøk og alvorlig selvskading. Dette vil muliggjøre mer effektivt tilsyn fra tilsynsrådets side, og kriminalomsorgens håndtering av slike alvorlige hendelser vil bli evaluert av et uavhengig organ. Region nord og øst påpeker imidlertid de praktiske aspektene ved slik rapportering og ber om at det vurderes om tilsynsrådet får kopi av det som blir sendt til KDI. Dette vil være mer effektivt og unngår dobbeltarbeid. Videre bemerker region nord og øst at det ikke nærmere fremgår

hvorfor orientering om utelukkelse kun gjelder de innsatte som er utelukket over «tre måneder», samt at det bør presiseres hvilken type utelukkelse det gjelder.

Videre har alle regionene kommentert vedrørende forslaget i forskriftens § 3 om kriminalomsorgens tilretteleggingsplikt og tilsynsrådets tilgang til steder og opplysninger. Regionene ber om at det klargjøres tydeligere om hvilke opplysninger tilsynsrådet skal ha tilgang til. I tillegg ber regionene om at det presiseres hvordan de sensitive opplysningene skal deles av kriminalomsorgen til tilsynsrådet. Region øst, sør og nord understreker at det bør presiseres om det også gjelder opplysninger innhentet gjennom Infoflyt, og viser til at ordlyden i forskriftsbestemmelsen er for vid. Region øst påpeker i tillegg at kriminalomsorgen har opplysninger som er gradert/skjermet etter sikkerhetsloven og beskyttelsesinstruksen. Dersom tilsynsrådet skal ha tilgang til disse opplysningene, mener region øst at det må reguleres særskilt.

Region øst og sørvest har kommentert vedrørende tilsynsrådets mandat og tilgang til å føre tilsyn i ulike institusjoner. Region sørvest påpeker at det i forskriftens § 3 bør presiseres nærmere om tilsynsrådets kontrolloppgaver også omfatter institusjonsopphold som kriminalomsorgen ikke har ansvaret for. Region øst understreker at det bør klargjøres om tilsynsrådets kontrolloppgaver gjelder tilsyn med de som gjennomfører varetekt på et bestemt oppholdssted med elektronisk kontroll (EK). Dersom det inkluderer denne gruppen anbefaler region øst at ordlyden endres til å omfatte dette.

Region øst anbefaler i tillegg at ledelsen i tilsynsrådet bør engasjeres på fulltid. De viser til Sivilombudets tidligere erfaringer med fengselsbesøk og at det er viktig for å kunne ivareta et effektivt og ansvarlig tilsyn.

Region sør har kommentert forslaget til forskriftens § 6 og foreslår en presisering som angår kriminalomsorgens mulighet til å implementere kontrolltiltak under innsattes muntlige samtaler med tilsynsrådet. De peker spesifikt på behovet for å inkludere sikkerhetsmessige hensyn og nevner for eksempel bruken av en glassvegg. I tillegg fastholder region sør sin anbefaling fra sitt tidligere høringssvar datert 20. januar 2021, der de foreslo en utdypning av begrepet "velferdsmessig karakter" i forskriften.

Region nord har flere innspill knyttet til at ordlyden i forskriftens bestemmelser bør omformuleres. De viser bl.a. til prioritering av innsattes kontakt med tilsynsrådet bør omformuleres grunnet prekære gjøremål i fengselet som må prioriteres. Videre foreslår regionen ytterligere presiseringer i forskriftsbestemmelsene hva gjelder ordlyden og formuleringen. Det vises bl.a. til om det skal nevnes «domfelte og innsatte» istedenfor kun «innsatte» i forskriftens § 6.

Kriminalomsorgsdirektoratets merknad vedørende forslag til ny forskrift om tilsynsråd for kriminalomsorgen

KDI støtter forslaget til ny forskrift, men vi har imidlertid merknader til forslaget.

KDI støtter innspillet fra regionalt nivå om at det bør gjøres helt klart hva slags informasjon som kan utleveres til tilsynsrådene. Forskriften bør her være så klar at det ikke skapes usikkerhet eller unødig tvist om tilgangen til informasjon. Som det vil fremgå under, er det KDIs vurdering at forskriften tydelig bør avgrense mot eks. etterretningsinformasjon mottatt gjennom Infoflyt-systemet.

KDI slutter seg også til innspillet fra regionalt nivå om at forskriften bør gjøre det helt klart hvilke stedlige områder for straffegjennomføring tilsynsrådet skal kunne gjennomføre tilsyn, eksempelvis i varetektsinnsattes eller domfeltes hjem. KDI foreslår i tillegg at forskriften regulerer konsekvensene av at tilsynsrådet ev. avvises.

KDI støtter videre innspillet fra region sør om at forskriften bør innta bestemmelser som hjemler at kriminalomsorgen har anledning til å iverksette sikkerhetsmessige tiltak for å sikre ro, orden og sikkerhet i fengslene i forbindelse med tilsynsrådets dialog med innsatte/ domfelte, der dette er ansett som nødvendig og at sikkerhetsrisikoen er konkretisert og dokumentert.

KDI slutter seg ellers til til presiseringene i forslaget om kriminalomsorgens tilretteleggings- og informasjonsplikt. Det legges til grunn at samtlige enheter har fasiliteter som ivaretar kravet til fortløpig samtale mellom tilsynsrådets medlemmer og innsatte/domfelte.

KDI forstår det slik at informasjonsplikten omfatter «behandlingen» av innsatte/straffedømte, og at det dermed avgrenses mot etterretningsinformasjon og gradert informasjon mottatt via eks. Infoflyt. Vi vil imidlertid anbefale at det fremgår helt klart at informasjonsplikten ikke gjelder slike opplysninger, da videreformidling av slike opplysninger vil kunne påvirke samarbeidet med andre etater og resultere i redusert verdi.

Vi finner imidlertid grunn til å be om at forskriften eller forarbeidene presiserer hva som ligger i at kriminalomsorgen skal «prioritere at innsatte får muntlig kontakt med tilsynsrådet». Vi legger til grunn at det er en viktig rettighet for innsatte å ha muligheten til å kontakte tilsynsrådet. Vi understreker at denne rettigheten ikke skal begrenses, med mindre det oppstår ekstraordinære situasjoner som krever fengselets fulle oppmerksomhet. Dette kan inkludere situasjoner som brann, masseopprør, ol. som krever umiddelbar respons og håndtering fra fengselets ansatte. Dette er for å sikre at sikkerheten og tryggheten til både innsatte og ansatte blir ivare tatt på best mulig måte, samtidig som det sikres at innsatte som har behov for det får mulighet til å kontakte tilsynsrådet.

Kriminalomsorgen motsetter seg ikke forslaget om rutinemessig varsling til tilsynsrådet om selvmord, selvmordsforsøk, alvorlig selvskading eller utelukkelse fra fellesskapet over tre måneder. Vi vil imidlertid foreslå at forslaget som retter seg mot «alvorlig selvskading» defineres nærmere, ev. revurderes, både av hensyn til at dette kan være utfordrende vurderinger som for en stor del er beroende av subjektive oppfatninger og kriminalomsorgens kapasitet. Videre reiser forslaget en problemstilling vedrørende *tidspunktet* for når tilsynsrådet skal varsles om alvorlig selvskade. En mulig løsning på problemet kan være å samle opp informasjonen og gi tilsynsrådet en oversikt når de besøker enhetene. Praktisk kan det utføres ved foreks. å bruke en brevkurv for å samle opp informasjon om de innsatte det gjelder. Dette vil sikre at tilsynsrådet får tilgang til den nødvendige informasjonen på riktig tidspunkt.

Vi er imidlertid usikre på om det er hensiktsmessig å sende samme orientering til tilsynsrådet som sendes som intern varsling, da innholdet i de interne varlingene kan ha en annen form og andre vurderinger enn hva tilsynsrådet er ment å skulle få, typisk interne forslag til oppfølging og tiltak. Uansett antar vi at det blir opp til KDI å regulere hvorledes kriminalomsorgen skal orientere tilsynsrådet og at dette dermed ikke er nødvendig å regulere dette særskilt i forskrift, i så fremt det sikres at tilsynsrådet får den informasjonen de skal ha.

KDI slutter seg til at kriminalomsorgen skal påse at informasjonen om tilsynsrådene utformes på en måte som de innsatte forstår. Her vil det sannsynligvis oppstå et økt behov for bruk av oversettelsesbyrå og/ eller tolketjenester, dermed også en viss ressursmessig konsekvens.

KDI slutter seg endelig til at enhetene må ha rutiner som sikrer at slik informasjon gis ved innsettelse/oppstart av straffegjennomføringen.

Tom A. Enger
seksjonssjef

Toqir Shaffi
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.